

WSTĘP

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy Rawa Mazowiecka została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej uzyskane w toku bieżącej jego działalności, dane uzyskane z Powiatowego Urzędu Pracy, instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem.

W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej na terenie gminy. Dokonano przejścia od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją było udzielanie wsparcia materialnego, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu problemów.

Systemowe podejście do rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmuje się także pracę z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następne pokolenie nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej. Działania rawskiego GOPS-u mają na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji bytowej świadczeniobiorców pomocy społecznej, lecz także usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej. Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną na terenie miasta instytucjami gminy oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo. Doświadczenia kilku lat wykazały, że podział terenu gminy Rawa Mazowiecka na 4 rejony pracy socjalnej i umiejscowienie w każdym z nich pracownika socjalnego daje pozytywne efekty. Pracownicy mają bezpośredni kontakt ze środowiskiem, który służy właściwej diagnozie i ułatwia skuteczne rozwiązywanie istniejących trudności.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działa w oparciu o Ustawę o pomocy społecznej dnia 12 marca 2004 r.

Ustawa ta określa wszystkie cele jakie musi podjąć Ośrodek zarówno z zadań zleconych gminie jak i zadań własnych.

CZĘŚĆ I. DIAGNOZA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działa w oparciu o ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Ustawa ta weszła w życie z dniem 1 maja 2004 r. i różni się od ustawy z 1990 r., wg której Ośrodki Pomocy pracowały do dnia wejścia w życie nowej ustawy.

Nowa ustawa różni się zarówno w zakresie form pomocy, powodów udzielania pomocy jak i zadaniami jakie ma do realizacji gmina w myśl tej ustawy. Zasady ogólne i cel stworzenia nowych przepisów dotyka jednak tej samej sfery życia społecznego i odnosi się do pomocy ludziom, którzy nie potrafią odnaleźć się w tak szybko zmieniającej rzeczywistości, a także ludziom, których stan zdrowia powoduje trudności w normalnym egzystowaniu.

ROZDZIAŁ I.

Charakterystyka gminy.

Gmina Rawa Mazowiecka położona jest w zachodniej części Powiatu Rawskiego, leżącego we wschodniej części województwa łódzkiego, sąsiadującego z województwem mazowieckim.

Gmina Rawa Mazowiecka graniczy z gminami:

- Głuchów,
- Skierniewice,
- Nowy Kawęczyn,
- Cielądz,
- Regnów,
- Żelechlinek,
- Czerniewice
- Miastem Rawa Mazowiecka
- Miastem i Gminą Biała Rawska

Gmina Mazowiecka posiada obszar o powierzchni 16 398 ha i jest położona wokół miasta Rawa Mazowiecka. Sąsiedztwo miasta Rawa Mazowiecka ma wpływ na wiele sfer życia gminy. W gminie zamieszkują 8492 osoby (stan na dzień 2002.12.31).

W skład gminy Rawa Mazowiecka według obrębów geodezyjnych wchodzi 51 miejscowości (według urzędowego wykazu w gminie są 54 miejscowości), tworząc 38 sołectw. Miejscowości te są znacznie zróżnicowane pod względem zajmowanej powierzchni a także warunków przyrodniczo – ekonomicznych.

Przez teren Gminy Rawa Mazowiecka przebiega wiele ważnych szlaków komunikacji samochodowej. Korzystny układ komunikacyjny (50 km do miasta Łódź i 70 km do miasta Warszawa) sprawia, że obszary położone przy szlakach komunikacji krajowej stają się atrakcyjnymi terenami dla inwestorów. Dobry układ komunikacyjny jest atutem dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.

Życie ludności wsi jest ściśle związane z miastem Rawa Mazowiecka na terenie którego znajdują się wszystkie urzędy, placówki medyczne, szkoły ponadgimnazjalne oraz inne instytucje które świadczą usługi administracyjne ludności.

Na terenie wsi są 4 szkoły podstawowe i 3 Zespoły Szkół Ogólnokształcących stanowiące połączenie szkoły : podstawowej z gimnazjum oraz 3 szkoły

gimnazjalne, ale dzieci uczęszczają również do trzech szkół podstawowych i dwóch gimnazjów na terenie miasta. Jako jedyna na terenie gminy funkcjonuje placówka medyczna we wsi Kurzeszyn.

Gmina Rawa Mazowiecka charakteryzuje się słabymi glebami i dużym rozdrobnieniem gospodarstw. Jednak dla większości mieszkańców, ze względu na trudności w pozyskaniu pracy w Rawie i na terenie Gminy, podstawowe źródło dochodu stanowi rolnictwo, a w nim chów trzody chlewnej i bydła.

Na trudną sytuację mieszkańców oprócz niekorzystnych warunków dla rolnictwa, wpływ ma również trudna sytuacja rozwoju dużych i średnich przedsiębiorstw na terenie całego powiatu. Sytuacja jest niekorzystna także z uwagi na redukcję miejsc pracy w zakładach pracy (np. zakład odzieżowy RAWA MODE) i likwidacja zakładów (likwidacja Zakładów Mięsnych RAWA s.a, zatrudniających ok. 1400 osób, prowadzących skup trzody i bydła od lokalnych rolników na dużą skalę).

W związku z powyższym najczęstszym problemem z jakim spotyka się pracownik socjalny jest problem bezrobocia i jego następstwa.

ROZDZIAŁ II.

Diagnoza problemów pomocy społecznej.

Ośrodki Pomocy Społecznej do dnia 1 maja 2004 r. pracują wg Ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc.

społeczna powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Potrzeby osoby i rodziny korzystającej z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i możliwościom pomocy społecznej.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje osobom posiadającym obywatelstwo polskie zamieszkującym i przebywającym na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej oraz cudzoziemcom zamieszkującym i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiadającym zezwolenie na pobyt stały lub status uchodźcy, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej.

Pomocy społecznej na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej, udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- 1/ ubóstwa,
- 2/ sieroctwa,
- 3/ bezdomności,
- 4/ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 5/ bezrobocia,
- 6/ niepełnosprawności,
- 7/ długotrwałej choroby,
- 8/ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 9/ alkoholizmu lub narkomanii,
- 10/ trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- 11/ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Do postępowania w sprawie świadczeń pomocy społecznej mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego ze zmianami wynikającymi z ustawy.

Decyzje w sprawach świadczeń pomocy społecznej są wydawane w formie pisemnej. Decyzja o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia może być wydana po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (rodzinnego) lub jego aktualizacji. Wywiad przeprowadza pracownik socjalny również dla potrzeb jednostki organizacyjnego pomocy społecznej z terenu innej gminy.

Wywiad środowiskowy (rodzinny) przeprowadza się w celu ustalenia sytuacji osobistej, dochodowej i majątkowej osób i rodzin.

W przypadku, gdy osoba lub rodzina ubiegająca się o pomoc nie wyrażają zgody na zbieranie danych osobowych w zakresie ustalonym przepisami ustawy, kierownik ośrodka pomocy społecznej może wydać decyzję odmawiającą przyznania pomocy.

Z uwagi, iż poprzednia ustawa z 1990 r. problemy pomocy społecznej przedstawia podobnie diagnoza będzie przedstawiać wszystkie problemy, z którymi spotkali się pracownicy socjalni w 2004 r. w GOPS Rawa Mazowiecka.

Problemy	Liczba rodzin
ubóstwo	2
sieroctwo	---

bezdomność	
potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	30
bezrobocie	129
niepełnosprawność	120
długotrwała choroba	98
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	35
alkoholizmu lub narkomanii	11
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2
zdarzenie losowe	5
RAZEM:	

Z uwagi na to, że w zadaniach Ośrodków jest wypłata zasiłków stałych (dawniej zasiłków stałych wyrównawczych i stałych) można zauważyć, że dużym problemem jest niepełnosprawność.

Najczęściej występującym problemem w GOPS jest bezrobocie.

Później kolejno występują problemy : wielodzietność, niepełnosprawność, długotrwała choroba, alkoholizm, inne.

GOPS udzielił w 2004 r. pomocy w następujących formach:

Rodzaj pomocy	Liczba rodzin
Zasiłki celowe i specjalne	211
Pomoc rzeczowa	292
Dożywianie	300
Usługi opiekuńcze	34
Zasiłki stałe (zas. stałe wyrównawcze)	38
Zasiłki stałe (wypłacone do 1 maja 2004 r.)	
Skierowania do DPS	1
RAZEM:	

Oprócz pomocy finansowej, pracownicy GOPS udzielają znacznej pomocy w formie pracy socjalnej. Praca ta jest szeroko zakreślona i dotyczy niemalże każdej sfery życia. Niestety nie da się ocenić jak duży wkład wnosi się w prace socjalną i nie ma finansowych odpowiedników tej formy pomocy. Jest to zależne od potencjału każdego pracownika i jego zaangażowania, a także w dużej mierze od podopiecznego, który wykazuje chęć współpracy.

Aby pomoc społeczna na terenie gminy Rawa Mazowiecka mogła w pełni realizować swoje założenia, a także służyć ludziom, należy stworzyć strategię działania. Strategia ta będzie planem jaki GOPS przez najbliższe lata będzie realizować na potrzeby mieszkańców gminy.

ROZDZIAŁ II.

Pomoc na rzecz osób bezdomnych.

1. Definicja bezdomności
2. Bezdomność na terenie gminy Rawa Mazowieckiej
3. Strategia pomocy

- 3.1 Cel strategiczny
 - 3.2 Kierunki działania
4. Podmioty realizacji strategii
- Urząd Gminy Rawa Mazowiecka
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej
 - Ośrodek dla bezdomnych „Nadzieja”

Bezdomność to jedno z najgroźniejszych zjawisk patologii społecznej. Dla społeczeństwa bezdomność stanowi zagrożenie bezpieczeństwa i spokoju, a także niebezpieczeństwo epidemiologiczne. Bezdomność tzw. dworcowa i uliczna jest wstydliwą wizytówką wielkich miast. Na terenach mniejszych miast i wsi ten problem jest mniej widoczny, ponieważ na ogół władze mają szansę zapewnienia lokali zastępczych, niskoczynszowych lub miejsc noclegowych.

Pomoc państwa dla osób bezdomnych została określona ustawą z dnia 12 marca 2003 r. o pomocy społecznej, w myśl której bezdomnemu należy się tymczasowe miejsce noclegowe, odzież i posiłek, a w niektórych przypadkach także zasiłek i inne formy pomocy. Pomocy praktycznej tym osobom udzielają, obok ośrodków pomocy społecznej, coraz liczniejsze organizacje pozarządowe, prowadzące schroniska i inne placówki dla bezdomnych. Bezdomnymi opiekuje się też Kościół i zgromadzenia zakonne. Chociaż liczebność bezdomnych obywateli nie jest zbyt duża, to jednak zjawisko bezdomności jest istotnym problemem wymagającym odpowiednich działań i dużych nakładów.

1. Definicja bezdomności.

Ustawa o pomocy społecznej bezdomnym określa "osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych".

Pod pojęciem "bezdomny" M. Pisarska rozumie "człowieka nie posiadającego własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania". Wyróżnia ona bezdomnych: z przymusu i z wyboru.

"Bezdomni z wyboru" to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić. Ludzie ci reprezentują typ wiecznego tułacza, wędrowca, który odrzucił normy życia społecznego.

"Bezdomni z konieczności" według M. Pisarskiej to ludzie, którzy doznali niejako losowego przymusu i posiadają osobistą przyczynę bezdomności.

Można mówić także o bezdomności "jawnej" i "ukrytej", rozumiejąc przez pierwszą "sytuację braku mieszkania i dachu nad głową", a przez drugą "sytuację warunków mieszkaniowych drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego".

2. Bezdomność na terenie gminy Rawa Mazowiecka.

Problem bezdomności w mniejszym stopniu, ale też dotyczy gminy Rawa Mazowiecka. Na przestrzeni kilku lat zdarzały się przypadki ludzi, którzy nie mieli schronienia. Gmina posiada mieszkania niskoczynszowe, w których umieszczone są rodziny czy osoby, których warunki mieszkaniowe były złe lub bardzo złe – uniemożliwiające normalną egzystencję.

Obecnie sprawą przyznawania wolnych lokali niskoczynszowych zajmuje się Komisja mieszkaniowa, która wybiera ze złożonych ofert te rodziny czy osoby, które są w sytuacji najtrudniejszej. Kilka osób zamieszkało w specjalnie przystosowanych barakowozach, będących własnością gminy. GOPS opłaca na stałe 2 miejsca noclegowe w Ośrodku dla Bezdomnych „NADZIEJA” mieszczącego się na terenie miasta Rawa Mazowiecka. Przez okres zimowy w 2004 r. 1 osoba z terenu gminy przebywa w tym Ośrodku.

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka jest także Ośrodek Interwencji Kryzysowej dla matek samotnych. W 2003 r. z terenu gminy jedna matka z czwórką dzieci przebywała w tym Ośrodku, na skutek konfliktu z małżonkiem nadużywającym alkohol.

3. Strategia pomocy.

3.1. Cel strategiczny.

- przeciwdziałanie zjawisku bezdomności,
- pomoc osobom bezdomnym z terenu gminy Rawa Mazowiecka,
- powrót do społeczeństwa ludzi zagubionych w realiach współczesnego świata,
- pomoc najuboższym.

3.2. Kierunki działania.

Praktyczna pomoc skierowana do bezdomnych.

1) Utrzymanie i opłacanie miejsc noclegowych w Ośrodku dla Bezdomnych „NADZIEJA”.

- nocleg dla większej liczby osób w razie konieczności,

2) Pomoc w uzyskaniu zagubionych lub straconych dokumentów,

3) Pomoc w uzyskaniu pracy

4). Pomoc w walce z uzależnieniami a w efekcie powrót do społeczeństwa

5). Utrzymanie współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej,

Pomoc skierowana na przeciwdziałanie bezdomności.

1) Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi bezdomnością.

Pomoc rodzinom najuboższym, zagrożonym zaległościami w opłacaniu należności czynszowych:

- aktywizowanie do podjęcia pracy,
- udzielanie pomocy w załatwianiu formalności związanych ze staraniem się o dodatek mieszkaniowy,
- udzielanie pomocy finansowej.

2) Pomoc rzeczowa dla najuboższych.

- udzielanie pomocy rzeczowej oraz zasiłków celowych na zakup odzieży, przyborów szkolnych,
- zapewnienie podopiecznym GOPS gorących posiłków, suchego prowiantu, pomocy rzeczowej (odzież, meble, sprzęt AGD z darowizn),

4. Podmioty realizacji strategii.

W realizację przedsięwzięć wynikających ze strategii zaangażowane będą:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej,
- Ośrodek dla Bezdomnych „NADZIEJA”,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- Punkt Konsultacyjno – Interwencyjny „POGOTOWIE RODZINNE”

RODZIAŁ III.

Pomoc na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym.

1. Pojęcie alkoholizmu
2. Społeczne skutki nadużywania alkoholu
3. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych GOPS
4. Strategia pomocy
 - 4.1 Cel strategiczny
 - 4.2 Aktualne działania na terenie gminy skierowane na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym.
 - 4.3 Kierunki działania
5. Podmioty realizacji strategii.
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
 - Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Pojęcie alkoholizmu.

Według najnowszej klasyfikacji zespół uzależnienia od alkoholu jest chorobą chroniczną i postępującą, która zaczyna się i rozwija bez świadomości osoby zainteresowanej, polega na niekontrolowanym piciu napojów alkoholowych i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Charakteryzują ją przede wszystkim takie zjawiska jak:

- codzienne wypijanie alkoholu w celu utrzymania zadawalającego funkcjonowania,
- regularne ale ograniczone do weekendów picie dużych ilości alkoholu,
- ciągi picia występujące naprzemiennie z okresami trzeźwości,
- objawy abstynencyjne,
- zmiany tolerancji na alkohol,
- utrata kontroli nad piciem,
- zaburzenia pamięci i świadomości,
- nawroty picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji.

O uzależnieniu od alkoholu możemy mówić wówczas gdy co najmniej trzy spośród wymienionych objawów występowały co najmniej przez 1 miesiąc w ciągu ostatniego roku.

2. Społeczne skutki nadużywania alkoholu.

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Alkoholik jest osobą niedojrzałą emocjonalnie, skłoną do wahań i wybuchowych reakcji radości lub rozpacz, które mogą prowadzić do gwałtownych, nieprzemyślanych zachowań. Cechuje go także mała odporność na frustracje, kryje w sobie lęk przed wyjściem na jaw jego uzależnienia. Jego kontakty z innymi ludźmi zazwyczaj dość płytkie i luźne, nasycone są wysokim poziomem niepokoju.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego.

Nadużywanie alkoholu w Polsce jest jedną z głównych przyczyn rozwodów. Również Radca Prawny GOPS twierdzi, że najwięcej pozwów rozwodowych wnoszone jest z powodu alkoholizmu jednego z członków rodziny - najczęściej osobą uzależnioną od alkoholu jest mężczyzna. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań. W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego typu zaburzeniach emocjonalnych. Badania ukazują, że co najmniej u 50 % chorych na nerwicę dzieci źródłem choroby jest alkoholizm jednego z rodziców.

Reasumując można jednoznacznie stwierdzić, że alkoholizm zarówno w życiu jednostki jak i w życiu społecznym zawsze powoduje straty.

3. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych GOPS.

W 2004 roku wśród świadczeniobiorców Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej 21 osób dotkniętych było problemem alkoholowym. Nie jest to pełna liczba osób i rodzin z tym problemem, bowiem wielu podopiecznych u których pracownik socjalny zauważa lub podejrzewa problem alkoholowy, nie uświadamia sobie uzależnienia, a wielu problem ten ukrywa.

Alkoholizm jest problemem całej rodziny, prowadzi do przemocy, stanowi zagrożenie dla funkcjonowania biologicznego i emocjonalnego wszystkich członków rodziny. Człowiek uzależniony szkodzi nie tylko sobie, swoim bliskim ale również osobom nie związanym z nim więzami rodzinnymi. Skuteczna pomoc osobom i rodzinom z problemami alkoholowymi polega na umożliwieniu ludziom dotkniętym tą chorobą podjęcia leczenia.

Poważnym problemem w podejmowaniu działań w tym kierunku jest bierna postawa ludzi uzależnionych od alkoholu. Podopieczni ci mają w większości postawy roszczeniowe, uważają, że jeżeli nie pracują, to właśnie pomoc społeczna ma obowiązek ich utrzymać. Są przekonani, że ich uzależnienie spowodowane jest czynnikami zewnętrznymi, nie chcą pogodzić się z myślą, że to właśnie oni decydują o swojej sytuacji życiowej.

Wielu podopiecznych GOPS-u, u których pracownik socjalny podejrzewa problem

alkoholowy, zaprzecza, że alkohol ma jakikolwiek wpływ na jakość ich życia. W przypadku tych uzależnionych konieczne jest skonfrontowanie ich z uzależnieniem tj. przeprowadzenie interwencji i uświadomienie im ich choroby.

Do pracy z ludźmi nadużywającymi alkoholu zobowiązany jest Pełnomocnik Wójta Gminy ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W jego rejestrze znalazło się w 2004 r. osób. Są to nie tylko osoby objęte pomocą przez GOPS. Oprócz organizowania Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Pełnomocnik stosuje pomoc ukierunkowaną na całą rodzinę, a zwłaszcza na dzieci. Organizowane są wycieczki letnie dla dzieci z rodzin alkoholowych. Prowadzona jest na szeroką skalę promocja życia w trzeźwości. W związku z tymi przedsięwzięciami uruchomione są w szkołach na terenie gminy Świetlice realizujące program profilaktyczny. Prowadzone są także interwencje w punktach sprzedaży, mające na celu zwalczanie nieprawnie rozprowadzanych napoi alkoholowych.

4. Strategia pomocy.

4.1. Cel strategiczny.

- Wypracowanie modelu wspólnego oddziaływania pracowników socjalnych, Pełnomocnika ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, konsultantów i terapeutów odwykowych Klubu SZANSA na rodziny dotknięte problemem alkoholowym,
- Wypracowanie i doskonalenie form pracy z podopiecznym uzależnionym w celu mobilizacji go do podjęcia leczenia odwykowego,
- Ochrona dzieci przed skutkami alkoholizmu rodziców,
- Wypracowanie form współpracy z lokalnymi instytucjami i organizacjami pomagającymi osobom uzależnionym i ich rodzinom.

4.2. Aktualne działania na terenie gminy skierowane na pomoc rodzinom z problemem alkoholowym:

- działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży prowadzone w szkołach przez Świetlice realizujące program profilaktyczny,
- udzielanie pomocy pedagogicznej, psychologicznej i prawnej rodzinom z problemem alkoholowym,
- zaspokajanie socjalnych potrzeb dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym poprzez opłacanie wyżywienia w szkole, wyposażanie w niezbędne artykuły szkolne i odzież, opłacanie udziału w wycieczkach zimowych i letnich.

4.3. Kierunki działania.

1) Stworzenie modelu współpracy pracownika socjalnego i Pełnomocnika ds. RPA.

Motywacja uzależnionych i współuzależnionych podopiecznych GOPS do zmiany sytuacji życiowej jest bardzo niska, aby ją zwiększyć konieczne jest opracowanie modelu współpracy pracownik socjalny - Pełnomocnik . Rolą pracownika socjalnego będzie rozpoznanie na podstawie faktów z życia podopiecznych, problemu alkoholowego i zmotywowanie podopiecznego lub jego rodziny do podjęcia kontaktu z psychologiem. Zatrudniony w Urzędzie Gminy Pełnomocnik ds. RPA podejmie pracę z rodziną, która zmierzać będzie do przeprowadzenia interwencji w środowisku

- skonfrontowania alkoholika z faktami z życia mówiącymi o jego uzależnieniu.
Spodziewanym efektem tej pracy będzie podjęcie terapii przez osobę uzależnioną lub skierowanie jej na przymusowe leczenie.

2) Szkolenia dla pracowników socjalnych w sposobie postępowania z rodziną z problemem alkoholowym.

Zorganizowanie spotkań pracowników socjalnych z psychologiem, których celem będzie:

- psychoedukacja,
- wskazywanie na możliwości i formy postępowania z rodziną dotkniętą problemem alkoholowym,
- informowanie o miejscach, organizacjach, instytucjach mogących oprócz pracowników GOPS nieść pomoc w rozwiązywaniu piętrzących się problemów,
- kształtowanie umiejętności stawiania wymagań i ich egzekwowania

5. Podmioty realizacji strategii:

- 1) Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Pełnomocnikiem ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej,
- 3) Klub Anonimowych Alkoholików SZANSA,
- 4) Punkt Konsultacyjno – Interwencyjny „ POGOTOWIE RODZINNE”

ROZDZIAŁ IV.

Pomoc na rzecz osób starszych.

1. Wprowadzenie w problematykę starości
2. Strategia pomocy
 - 2.1. Cel strategiczny
 - 2.2. Kierunki pomocy
3. Podmioty realizacji

1. Wprowadzenie w problematykę starości.

Strategia GOPS w stosunku do ludzi starych skierowana jest na podtrzymanie ich sprawności ruchowej i intelektualnej umożliwiającej zaspokojenie podstawowych potrzeb, a także ich aktywności społecznej oraz łagodzenie trudności związanych z wiekiem.

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka w 2004 r. z różnego rodzaju pomocy skorzystało 109 osób starszych. Mówiąc "osoby starsze" mamy na myśli osoby w wieku poprodukcyjnym. W grupie tej oprócz problemów dotyczących sprawności fizycznej mamy również do czynienia ze zmianami psychicznymi wpływającymi na zdolność funkcjonowania w środowisku.

Sytuacja ludzi starszych w okresie szybkich zmian gospodarczych jest złożona i

uwarunkowana takimi czynnikami jak: pogorszenie stanu zdrowia, opieka zdrowotna, zanik tradycji międzypokoleniowych, przemiany kulturowe, niekorzystne warunki życia i pogorszenie sytuacji materialnej. Towarzyszy temu brak aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja, nieporadność życiowa. Występuje stopniowe obniżenie procesów poznawczych, sztywność schematów myślowych, mniejsza zdolność przystosowawcza do nowych sytuacji, osłabienie pamięci. W sferze uczuć pojawia się osłabienie zainteresowania innymi osobami, niestabilność emocjonalna, zmienność nastrojów, płaczliwość, skłonność do depresji, egoizm, wzrost podejrzliwości i poczucie zagrożenia, postawa roszczeniowa, domaganie się pomocy.

Uwzględniając specyfikę środowiska osób starszych istnieje konieczność stworzenia systemu, który będzie uwzględniał ich najważniejsze potrzeby.

2. Strategia pomocy.

2.1. Cel strategiczny.

Celem strategii dla Osób Starszych jest:

- zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych poprzez pomoc w łagodzeniu trudności wynikających z wieku i stworzenie możliwości uczestniczenia w życiu społecznym,
- poprawa oferty świadczonych usług poprzez jej wzbogacenie i podniesienie poziomu usług,
- pozostawienie ludzi starszych jak najdłużej w środowisku zamieszkania.

2.2. Kierunki pomocy

Rozwój pracy socjalnej:

1) Profesjonalizacja w zakresie szeroko rozumianej pracy socjalnej na rzecz osób starszych poprzez:

- diagnozowanie potrzeb ludzi starszych,
- wzbogacenie warsztatu pracy pracowników socjalnych.

2) Zlecenie pracy usługowej siostram PCK:

- poradnictwo dotyczące prowadzenia gospodarstwa domowego,
- pomoc w kontaktach z otoczeniem,
- pomoc w życiu codziennym
- organizowanie domowych wizyt lekarskich

3) Organizowanie spotkań z ludźmi starszymi:

- spotkania Wigilijne
- inne spotkania okazjonalne

4) Pomoc finansowa lub rzeczowa

- pomoc na częściowe pokrycie kosztów leczenia i zakup leków
- zakup opału na zimę
- inna pomoc finansowa i rzeczowa zależna od indywidualnych potrzeb

3. Podmioty realizacji:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 2) Polski Czerwony Krzyż,
- 3) Służby medyczne,

ROZDZIAŁ V.

Pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych.

1. Wprowadzenie w problematykę niepełnosprawności
2. Społeczne skutki niepełnosprawności
3. Sytuacja osób niepełnosprawnych na terenie gminy Rawa Mazowiecka
4. Strategia pomocy

- 4.1. Cel strategiczny
- 4.2. Kierunki pomocy

5. Podmioty realizacji

- PCPR

- Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych

- GOPS

- Komisja ds. Ustalania Stopnia Niepełnosprawności

1. Wprowadzenie w problematykę niepełnosprawności.

Osoby niepełnosprawne stanowią na świecie bardzo liczną społeczność. W jej skład wchodzi ponad 500 mln ludzi, z czego 2/3 żyje w krajach rozwijających się. W Polsce zbiorowość osób niepełnosprawnych liczy już około 4,5 mln osób (ponad 14%), a prognoza GUS przewiduje, że w 2010 roku liczba ta wzrośnie do 6 mln .

Przyspieszony wzrost liczby osób niepełnosprawnych wyznacza coraz większą rangę temu zjawisku wśród innych problemów społecznych. Dynamika niepełnosprawności związana jest nie tylko z tradycyjnymi jej przyczynami lecz także z nowymi zjawiskami, które wynikają ze zmian społeczno - gospodarczych zachodzących od 1989 roku. Niepełnosprawność, w swojej istocie, jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne. Zjawisko niepełnosprawności może być określane i mierzone w różny sposób:

- w oparciu o zmienne kliniczne (etiologia, lokalizacja i zakres uszkodzeń),
- na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania (samoobsługa, poruszanie się),
- na podstawie zdolności do pełnienia podstawowych ról społecznych adekwatnych do wieku danej osoby.

Powszechnie za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych stosownie do wieku.

2. Społeczne skutki niepełnosprawności.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji

finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno - zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością; z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów - utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych.

Na tę typową sytuację mogą nałożyć się jeszcze dodatkowe uwarunkowania, które czynią życie tych rodzin szczególnie trudnym. Uwarunkowania te to:

- wcześniejsza trudna sytuacja bytowa, na przykład brak podstawowego standardu wyposażenia gospodarstwa domowego (brak podstawowych mebli, pralki, lodówki),
- wysoki poziom wydatków, gdy więcej niż jedna osoba wymaga działań leczniczo - rehabilitacyjnych,
- niezaradność życiowa członków rodziny, nieumiejętność gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi.

Dotknięcie jednego z członków rodziny niesprawnością stanowi dla rodziny sytuację kryzysową. Wymaga to odpowiedniego systemu interwencji kryzysowej stwarzającej dla osoby niepełnosprawnej i jej rodziny możliwość skorzystania z efektywnego systemu wsparcia, stanowiącego warunek prewencji podstawowej. Z drugiej strony brak konstruktywnego rozwiązania sytuacji kryzysowej w przeszłości domaga się wypracowania warunków sprzyjających aktywizacji zarówno samej osoby niepełnosprawnej jak i jej rodziny.

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Wzmocnienia wymaga sama rodzina, bo ona zapewnia najwszechstronniej i w sposób ciągły możliwości poznawania uczucia miłości, potrzeb wolności, religijności. To rodzina, niezależnie od charakteru dokonujących się zmian w życiu społecznym, z natury broni godności oraz podmiotowości prawnej swych członków.

W zetknięciu z niepełnosprawnością jednego ze swych członków, w rodzinie musi dokonać się ogromny proces, którego zasadniczymi elementami są osobista przemiana oraz właściwa reakcja grupy podstawowej. Szczególnie trudna sytuacja narasta w rodzinie wychowującej nieletnie dziecko. Często rodzice po uzyskaniu informacji, że ich dziecko jest niepełnosprawne, przeżywają bardzo silnie negatywne emocje. W rezultacie ulegają zakłóceniu (czasami bardzo poważnemu) relacje między członkami rodziny, szczególnie zaś między małżonkami oraz między rodzicami a niepełnosprawnym dzieckiem. Przeżycia, które występują prawie we wszystkich rodzinach bez względu na to, jaki rodzaj niepełnosprawności występuje u dziecka można podzielić na:

- Okres szoku, gdy rodzice dowiadują się o niesprawności dziecka, jest to okres silnych negatywnych przeżyć.
- Okres kryzysu emocjonalnego, kiedy rodzice nie mogą pogodzić się z myślą, że mają niepełnosprawne dziecko, spostrzegają swoją sytuację jako beznadziejną, są przygnębieni, zrozpaczeni i bezradni.
- Okres pozornego przystosowania się do sytuacji, kiedy to rodzice podejmują nieracjonalne próby przystosowania się do sytuacji w jakiej się znaleźli po stwierdzeniu u dziecka niesprawności. Rodzice nie mogą pogodzić się z faktem, że ich dziecko jest niepełnosprawne, stosują różne mechanizmy obronne - tzn. deformują obraz realnej rzeczywistości zgodnie ze swymi pragnieniami. W konsekwencji wytwarzają sobie nieprawidłowy obraz dziecka, który dominuje nad

rzeczywistością.

- Okres konstruktywnego przystosowania się do sytuacji. Jego istotą jest rozpoznanie przez rodziców problemu, czy i jak można pomagać dziecku. Osobista przemiana stanowi warunek pełnej integracji osób z niepełnosprawnością i ich rodzin w społeczności lokalnej. W procesie tym od strony teoretycznej należy koncentrować się na takich pojęciach jak wola, poczucie podmiotowości i godności, dążenie do autentycznej tożsamości. Natomiast w funkcjonowaniu osoby niepełnosprawnej musi pojawić się:

- próba samodzielnego poprawienia własnego działania oraz inicjowania zmian w sobie, które to zachowania są dla osoby pożądaną wartością,
- potrzeba korzystania z książek i poradników samopomocowych, które pomagają wskazać drogę zmiany na lepsze w swoim funkcjonowaniu.

3. Sytuacja osób niepełnosprawnych na terenie gminy Rawa Mazowiecka.

Od początku 1999 roku żyjemy w nowej rzeczywistości administracyjnej realizując nowe zadania na poziomie jednostki i rodziny. Zadania te wiążą się także ze środowiskiem osób niepełnosprawnych. Dotychczasowe doświadczenia w pracy na rzecz osób niepełnosprawnych przybliżyły problematykę tych osób, ich możliwości, oczekiwania i potrzeby. Unaocznily, że problemy niepełnosprawnej części społeczeństwa wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitacją.

Dużym problemem są również bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu. Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości. Na tej płaszczyźnie widać niedoinwestowanie poradni specjalistycznych i specjalnych ośrodków szkolno - wychowawczych.

W związku z przystąpieniem Polski do krajów Unii Europejskiej sytuacja dostosowania budynków użyteczności publicznej zaczęła się zmieniać. Stare budynki muszą dostosować swoje warunki, a nowe muszą mieć odpowiednie rozwiązania architektoniczne.

Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka jest jedna Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, który obejmuje kształceniem zarówno dzieci z terenu miasta i gminy. W związku z utrudnionym codziennym dojazdem dzieci z terenu gminy do Ośrodka, niektóre dzieci przebywają w Internacie Ośrodka, w niektórych przypadkach GOPS pokrywa koszty pobytu. Ze środków budżetu Gminy organizowany jest dojazd gimbusem dzieci niepełnosprawnych, które dojeżdżają na niektóre zajęcia i rehabilitacyjne. Opłacamy również rehabilitację 2 godziny w tygodniu dla 8 dzieci niepełnosprawnych „Dobro Dzieci”, gmina także dowozi 3 razy w tygodniu 1 dziecko niepełnosprawne na zajęcia do szkoły podstawowej. Osoby dorosłe mające orzeczony stopień niepełnosprawności mają możliwość skorzystania z turnusów rehabilitacyjnych za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz za pośrednictwem

Związku Niewidomych. GOPS w tym zakresie może udzielić pomocy finansowej dla osób, które nie mogą w swoim zakresie sfinansować wyjazdu na turnus rehabilitacyjny bądź pomoc finansową na częściowe pokrycie kosztów leczenia i zakupu leków.

Osoby niepełnosprawne, których stan jest leżący, a nie mają rodziny, która mogłaby sprawować opiekę mają przyznaną pomoc w formie usług opiekuńczych sprawowanych przez siostry PCK.

Sytuacja osób niepełnosprawnych na terenie gminy Rawa Mazowiecka jest dość trudna z uwagi na rozproszenie terenu, a w związku z tym trudny dostęp mieszkańców do placówek medycznych, urzędów i innych instytucji publicznych. Na terenie gminy, a nawet powiatu nie funkcjonuje żaden Dom Pomocy Społecznej, co dodatkowo utrudnia działanie służb socjalnych, a także powoduje trudności z umieszczeniem w nim osób. Rodzina często nie chce umieszczenia osoby bliskiej w odległym DPS z uwagi na trudy podróży i sam fakt oddalenia od rodziny.

4. Strategia pomocy.

4.1. Cel strategiczny.

- Działania w celu diagnozowania środowiska osób niepełnosprawnych.
- Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych.
- Wykorzystanie lokalnego potencjału w procesie integracji osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.
- Doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym.
- Zintegrowanie działań samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

4.2. Kierunki pomocy:

Działania z zakresu pracy socjalnej:

1) Szkolenie pracowników socjalnych, które przybliży problematykę niepełnosprawności zarówno fizycznej, psychicznej jak i intelektualnej. Jest to niezbędne do efektywnego poradnictwa i wspierania osoby niepełnosprawnej w samodzielnym życiu poprzez towarzyszenie jej w różnych sytuacjach życiowych (udzielanie informacji i motywowanie do działania).

2) Rozwój pracy zespołowej. Pracownik socjalny wraz z konsultantem (pedagog, psycholog) opracują wspólnie z rodziną dziecka lub dorosłą osobą niepełnosprawną i jej opiekunami plan pracy i pomocy. Należy się spodziewać, że efektem takiej pracy będzie akceptacja siebie samego jako osoby niepełnosprawnej lub wsparcie rodziny której członkiem jest osoba niepełnosprawna i zmniejszenie napięcia spowodowanego niepokojem co do jej stanu zdrowia.

3) Pomoc usługowa w formie:

- usług opiekuńczych domowych i pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania,
- umieszczania w całodobowych domach pomocy społecznej.

4) Organizowanie dojazdu niepełnosprawnych:

- dojazd dzieci niepełnosprawnych na zajęcia szkolne i rehabilitacyjne

- dojazd osób niepełnosprawnych i chorych na organizowaną przez GOPS Wigilię i inne imprezy.

5) Pomoc finansowa i rzeczowa.

Osoby niepełnosprawne stanowią część społeczeństwa, która aby funkcjonować na miarę swoich możliwości, rozwijać swoje zainteresowania, usprawniać się i integrować z lokalną społecznością musi mieć silne wsparcie w instytucjach pomocowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Chcąc zapewnić im większy udział w życiu społecznym, odciążyć rodziny od stałej opieki nad osobą niesprawną wskazane byłoby utworzenie na terenie Gminy Rawa Mazowiecka:

1) Dom Dziennego Pobytu dla osób upośledzonych umysłowo,

w stosunku do, których orzeczono niezdolność do pracy i które wymagają całkowitej pomocy ze strony rodziny. Głównym celem DDP powinno być zapewnienie osobom upośledzonym umysłowo terapii psychospołecznej i rehabilitacji oraz odciążenie rodziny od sprawowania opieki nad nimi w ciągu dnia. Zajęcia w takiej placówce obejmować miały by:

- ogólne usprawnienie i udoskonalenie sprawności ruchowej pozwalające na uzyskanie możliwie najpełniejszej niezależności w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życia codziennego,
- kształtowanie umiejętności prawidłowego zachowania się w kontaktach międzyludzkich, skutecznego komunikowania się z otoczeniem, wzajemnej pomocy,
- wdrożenie do samokontroli zachowań i prawidłowych reakcji w różnych sytuacjach życiowych,
- rozwój zainteresowań i uzdolnień, rozszerzanie wiedzy i doświadczeń życiowych, wzbogacanie znajomości aktywnych form spędzania wolnego czasu,
- naukę różnych umiejętności manualnych np. haftowania, tkania, lepienia, drobnego szycia, pracy w drewnie, rzeźbienia malowania, itp.
- zajęcia z zakresu muzykoterapii, prostych form parateatralnych.

2) Domu Pomocy Społecznej

Aktualna sytuacja chorych mieszkających na terenie gminy jest bardzo trudna. W pobliżu nie ma Domu Pomocy, który rozwiązałby problemy lokalnej społeczności, która musi sama sprawować całodobową opiekę nad chorym członkiem rodziny.

5. Podmioty realizacji:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Poradnia Zdrowia Psychicznego,
- Ośrodek Szkolno - Wychowawczy,
- Polski Związek Niewidomych,

- Stowarzyszenie Dobro Dzieci

ROZDZIAŁ VI.

Pomoc na rzecz rodzin wielodzietnych

1. Charakterystyka rodzin wielodzietnych
2. Złożoność problemów w rodzinach wielodzietnych
3. Strategia pomocy
 - 3.1. Cel strategiczny
 - 3.2. Kierunki pomocy
4. Podmioty realizacji

- GOPS

Zauważa się tendencje niżkowe urodzeń. Preferowany model rodziny przewiduje najczęściej dwoje rodziców jedno bądź dwoje dzieci. Zwłaszcza na terenach wiejskich zauważa się, że w rodzinie rodzi się więcej dzieci, aniżeli w skupiskach miejskich lub wielkomiejskich. W 2004 r. z pomocy w GOPS skorzystało 107 rodzin, które traktowane są jako rodzina wielodzietna.

1. Charakterystyka rodzin wielodzietnych:

Rodzina wielodzietna to taka, w której oprócz rodziców jest czworo lub więcej dzieci. Rodziny takie korzystają z pomocy dość często, a pomoc nie ogranicza się tylko do jednej formy, ale na ogół obejmują zarówno pomoc finansową, rzeczową i dożywianie dzieci w szkole.

Charakter rodziny wielodzietnej, sprawia, że na ogół jedno z rodziców nie może podjąć zatrudnienia z uwagi na sprawowanie opieki nad potomstwem. To sprawia, że dodatkowo spada dochodowość rodziny.

2. Złożoność problemów w rodzinach wielodzietnych:

- alkoholizm

Wielodzietność najczęściej występuje w rodzinach z problemem alkoholizmu jednego lub obojga rodziców. Przeznaczanie pieniędzy na zakup alkoholu znacznie pogrąża rodzinę w problemy finansowe, a także często zamroczenie alkoholowe prowadzi do kolejnych poczęć.

Po spożyciu alkoholu dochodzi do awantur i kłótni, co najbardziej szkodzi dzieciom, które są zastraszone, mają schorzenia nerwicowe. Przez to same mogą popadać w nałogi i chcąc oderwać się od środowiska rodzinnego uciekają z domu.

- bezrobocie

Powszechnym problemem w rodzinach wielodzietnych jest pozostawanie bez zatrudnienia przynajmniej jednego z rodziców, na ogół jest to matka, która zajmuje się wychowaniem potomstwa. Ta sytuacja prowadzi do pogorszenia i tak złej sytuacji finansowej. Członkowie rodziny z braku środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb uciekają się do kradzieży np. dzieci w szkole kradną nie tylko pieniądze, ale także obuwie przybory szkolne itp.

- złe warunki mieszkaniowe

Rzadko zdarza się sytuacja, gdzie rodzina wielodzietna nie ma problemów mieszkaniowych. Na kilkudziesięciometrowej powierzchni mieszka sześć i więcej osób w tym dzieci w wieku szkolnym. Wiadomo, że takie warunki nie sprzyjają nauce, dochodzi do konfliktów między rodzeństwem, rodzice często zamieszkują

te same pomieszczenia co ich dorastające dzieci. Taka sytuacja prowadzi do zaburzeń na tle emocjonalnym i seksualnym. W takich warunkach dochodzi do ucieczek z domu i przystawaniu do środowisk patologicznych.

- problemy opiekuńczo – wychowawcze

Wielodzietność niesie za sobą problemy opiekuńczo – wychowawcze wynikające zarówno z samej wielodzietności jak i z problemów towarzyszących. Niemalże w każdej rodzinie problemy takie zdarzają się, ale wychodzenie i zapobieganie tym problemom jest trudniejsze w rodzinach wielodzietnych. Przykładem postępowania dla dzieci są rodzice, a tak gdzie rodzice pogrążeni są w alkoholizmie, albo ogólnie są niezaradni życiowo nie stanowią żadnego wzoru do naśladowania.

3). Strategia pomocy:

3.1. Cel strategiczny

Wiodącą myślą strategii pomocy rodzinie wielodzietnej jest konieczność systemowego podejścia do pracy z rodziną i kompleksowego oddziaływania nią. Rodzina jest dynamiczną, społeczną całością, jej elementy są ze sobą w interakcji i we wzajemnej zależności. Należy więc założyć, że nie wystarczy zajmować się tylko dziećmi celu poprawienia ich funkcjonowania, lecz całą rodziną, która potrzebuje wszechstronnej diagnozy i pomocy. Mając na uwadze dobro dziecka i rodziny należy kierować się zasadami:

- pomoc powinna być wczesna i mieć charakter profilaktyczny, ochronny i aktywizujący jednostkę lub rodzinę do poszukiwania samodzielnych rozwiązań,
- opieka i pomoc skierowana na dzieci z rodzin wielodzietnych powinna być zorganizowana w środowisku bliskim dziecku, a zwłaszcza w szkole,
- w przypadku udzielania pomocy zakłada się stopniowe zmniejszanie jej intensywności, zmianę charakteru pomocy z intencyjnej na stymulującą i wspierającą,
- pomoc musi dotyczyć wszystkich problemów ujawniających się w rodzinie, aby działać z kilku stron

3.2. Kierunki pomocy

Występujące i dominujące w rodzinach dysfunkcje wyznaczają kierunki działań:

1). Specjalizacja pracowników socjalnych, która pozwoli na bardziej kompleksową i profesjonalną pomoc w rozwiązywaniu problemów w rodzinach wielodzietnych. Oprócz pomocy ze strony pracowników socjalnych GOPS, pomocy udzielają też pracownicy Punktu Konsultacyjno – Interwencyjnego „POGOTOWIE RODZINNE”, a także w zakresie prawnym - radca prawny zatrudniony przez GOPS.

2). Rozwój pracy zespołowej:

Pomoc specjalistów z różnych dziedzin powoduje głębsze podjęcie problemu rodziny, a także gwarantuje lepszą skuteczność działania. Sprawia również lepsze poznanie problemów, które rodzina chce zataić np. alkoholizm.

3). Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodziny:

- pomoc finansowa w zakresie wyposażenia dzieci do szkoły,

- pomoc finansowa w zakresie zaspakajania podstawowych potrzeb bytowych rodziny,
- organizowanie dożywiania dzieci w szkole oraz pobytu w internacie szkolnym,
- dary w formie używanej odzieży

4). Podmioty realizacji strategii:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Pełnomocnik Wójta Gminy ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej
- Punkt Konsultacyjno – Interwencyjny „POGOTOWIE RODZINNE”
- Ośrodek Szkolno – Wychowawczy
- Powiatowy Urząd Pracy
- PCK
- Szkoły na terenie gminy

CZĘŚĆ II. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

ROZDZIAŁ I.

Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych problemem bezrobocia.

1. Definicja bezrobocia
2. Przyczyny bezrobocia na terenie gminy Rawa Mazowiecka
3. Skutki pozostawania bez zatrudnienia
4. Strategia pomocy
 - 4.1 Cel Strategiczny
 - 4.2 Podstawowe założenia strategii
 - 4.3 Kierunki działania
5. Podmioty realizacji strategii

W 2004 roku spośród wszystkich świadczeniobiorców GOPS Rawa Mazowiecka (480 rodzin objętych pomocą) większość stanowiły rodziny korzystające z pomocy finansowej z powodu bezrobocia (129 rodzin).

1. Definicja bezrobocia.

Bezrobocie - rozumiane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia - na przestrzeni ostatnich 7 lat stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych.

2. Przyczyny bezrobocia na terenie gminy Rawa Mazowiecka.

Liczba osób bezrobotnych na terenie gminy Rawa Mazowiecka na koniec grudnia 2004 roku wynosiła 529. Wśród ogółu osób bezrobotnych z prawem do zasiłku były 72 osoby. Jako główne przyczyny narastania bezrobocia w naszej gminie można wymienić:

- duży spadek popytu na siłę roboczą,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników,
- wyż demograficzny powodujący bezrobocie wśród ludzi młodych,
- likwidację zakładów, które zatrudniały dużą liczbę osób z terenu miasta i gminy w tym zwłaszcza *Zakłady Mięsne RAWA s.a oraz likwidacja GS na terenach wsi*
- liczne redukcje w zatrudnieniu w Zakładzie „RAFAN”, „RAWA MODE”
- niewystarczającą dynamikę rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

3. Skutki pozostawania bez zatrudnienia.

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla wielu gospodarstw domowych szczególnie trudny. W szybkim czasie pojawiają się problemy finansowe, rodzi się konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny. Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej Ośrodka z powodu bezrobocia w ostatnich latach miała tendencję wzrostową.

Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a niekiedy jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu czasu w ciągu dnia. W zmianie trybu życia ujawnia się tradycyjny podział obowiązków na kobiece i męskie.

Bezrobotni mężczyźni często sięgają po używki, głównie w celu rozładowania stresu. Osoby o niewielkich szansach na rynku pracy (brak kwalifikacji, zaawansowany wiek) dostrzegają raczej nadmiar wolnego czasu i rodzące się przygnębienie, a rozczarowanie lub stres leczą alkoholem lub nikotyną. Bardziej aktywnie i twórczo starają się wykorzystać swój czas ci bezrobotni, którzy dostrzegają szansę poprawy swojej pozycji na rynku pracy (młodzi, posiadający poszukiwany zawód lub gotowi do przekwalifikowania się).

Złe warunki materialne są jednym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne związane z poczuciem braku stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Niskiej kondycji psychosomatycznej towarzyszy w szczególności wzrost zapadalności na niektóre choroby zakaźne, choroby społeczne - nerwice, choroby serca, choroby psychiczne oraz znaczny wzrost zachorowalności na czynną gruźlicę płuc, tradycyjnie już uznaną za chorobę będącą wynikiem biedy i niedożywienia. Bezrobotni objęci pomocą społeczną zauważają u siebie niepokojące pogorszenie stanu zdrowia. Odsetek osób odczuwający nowe dolegliwości wyraźnie rośnie wraz z wydłużaniem się czasu pozostawania bez pracy. Jest to wyraźny dowód, jak silnie negatywnym doświadczeniem może być bezrobocie. Oprócz dolegliwości somatycznych część bezrobotnych zauważa u siebie pogorszenie samopoczucia. Prawie wszyscy bezrobotni odczuwają niepokój, lęk, przygnębienie, rozdrażnienie, mają kłopoty ze snem, czują, że coś im zagraża. Duża część bezrobotnych uważa, że nie ma wpływu na ważne decyzje rodzinne i że ludzie są w stosunku do nich

niesprawiedliwi.

Bezrobocie burzy klimat życia rodzinnego. Wpływa destrukcyjnie na pełnienie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, na realizację określonych zamierzeń, zadań i planów życiowych. Najbardziej bolesnym aspektem bezrobocia jest zagrożenie bezpiecznej egzystencji własnej rodziny. Brak pracy ma negatywny wpływ na ekonomiczną funkcję rodziny. Powoduje jej szybką degradację, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa. Dla podopiecznych GOPS dotkniętych bezrobociem dużym problemem jest regulowanie należności za wszelkie opłaty, które są wysokie w stosunku do dochodów rodziny. Jako pierwsze oszczędności czynione są na opłatach za media, co naraża rodzinę na lęk przed eksmisją lub odcięciem dopływu prądu i wody. Obserwując zachowania bezrobotnych korzystających z pomocy GOPS zauważa się, że stosują oni ostrzejszy rygor oszczędnościowy mniej wydając na żywność, odzież, przejazdy, płatne usługi. Trudna sytuacja finansowa gospodarstw domowych dotkniętych bezrobociem wymusza także ograniczanie wydatków związanych ze zdrowiem (leki, sprzęt rehabilitacyjny) i kształceniem dzieci. Bezrobocie naraża rodzinę na szereg niedogodności, sublimację wielu ważnych potrzeb, niewłaściwe kształtowanie osobowości jej członków. Praca zawodowa wyznacza bowiem postawy i zachowanie dzieci, system stosowanych przez nie ocen, kontakty ze środowiskiem rówieśniczym, uznawane przez nie wartości czy preferowane cele. Dążenia dzieci i młodzieży są silnie związane z pozycją zawodową rodziców, a otaczająca rzeczywistość postrzegana jest przez pryzmat ich pracy zawodowej. Zmiany w statusie zawodowym choćby jednego z rodziców nie pozostają więc bez wpływu na dokonywaną przez młodych ludzi ocenę rzeczywistości oraz ich własnej pozycji.

Bezrobocie jest często w rodzinie czynnikiem konfliktogennym i nasilającym patologie społeczne takie jak nadużywanie alkoholu, zdobywanie środków pieniężnych nielegalnymi sposobami, itp.

Głębokość zmian w rodzinie spowodowanych bezrobociem zależy w dużej mierze od struktury rodziny, jej fazy rozwoju, statusu społecznego, stanu zagospodarowania materialnego, kondycji zdrowotnej członków rodziny oraz środowiska lokalnego.

Bezrobocie rodziców dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, obniżanie ich aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze dalszej nauki czy zajęć dodatkowych.

Warte podkreślenia w tym miejscu wydaje się również ograniczenie kontaktów rówieśniczych dzieci na skutek rezygnacji z usług placówek opiekuńczo - wychowawczych, edukacyjnych czy kulturalnych.

Odczuwanie przez dzieci własnej sytuacji jako gorszej często prowadzi do stopniowej izolacji środowiskowej, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Zawęża się krąg wspólnych zainteresowań rówieśniczych, dzieci przestają być zapraszane do wspólnej nauki i zabawy. Zdarza się także, że jednocześnie z odrzuceniem przez rówieśników, z powodu trudnej sytuacji materialnej rodziny, dzieci popadają w sytuacje konfliktowe w szkole z wychowawcami i nauczycielami. Odbija się to wszystko bardzo silnie na postawach dzieci i młodzieży, na ich zachowaniu oraz wartościowaniu zjawisk i osób. Skutkiem bezrobocia w rodzinie jest także osłabienie autorytetu rodziców. W opinii dzieci, zwłaszcza nastolatków, taka sytuacja jest przejawem braku zaradności, nieumiejętności dostosowania się do nowej rzeczywistości społeczno - ekonomicznej czy życiowego nieudacznictwa. Powoduje to zachwianie systemu wartości młodego pokolenia i obniżenie w hierarchii takich wartości jak wykształcenie, uczciwa praca,

solidarność. Zachwianie autorytetu rodziców oznacza także naruszenie spójności rodziny i może przynieść niebezpieczne konsekwencje społeczne. Obok wcześniej wymienionych skutków bezrobocia występuje jeszcze taki element jak nieplanowe, bezzadaniowe funkcjonowanie rodziny, bez określonych bliżej celów i hierarchii zadań czekających na realizację. Racjonalne planowanie życia rodzinnego może odbywać się jedynie przy założeniu wydolności finansowej rodziny, w pokrywaniu wydatków na cele konsumpcyjne i usługowe oraz poczuciu stabilności dochodów. Jeśli zachwianie podstaw materialnych jest krótkotrwałe nastąpić może czasowe zawieszenie realizacji lub realizacja okrojona, natomiast dłuższe trwające braki mogą wywołać rezygnację z pewnych planów bez szansy na ich realizację w przyszłości. Zaznaczyć należy, że pewnych zadań z natury przypisywanych rodzinie w danym cyklu jej rozwoju nie można przesunąć w czasie, ponieważ spowoduje to nieodwracalne skutki w wymiarze indywidualnym, rodzinnym i społecznym.

Na terenie gminy wiele osób mimo posiadania gospodarstwa rolnego, pozostawało w zatrudnieniu, gdyż gminę charakteryzują ziemie o niskiej bonitacji, co niesie za sobą niski dochód z działalności rolniczej. Po za tym przeważają gospodarstwa małe i nietowarowe.

4. Strategia pomocy.

4.1. Cel strategiczny.

Celem planowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działań jest wspieranie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia. Adresatem programu jest grupa osób bezrobotnych z terenu gminy, które są podopiecznymi pomocy społecznej i wykazują aktywność w poszukiwaniu zatrudnienia.

4.2. Podstawowe założenia strategii.

1. Budowanie sieci współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia (Powiatowy Urząd Pracy, Młodzieżowe Biuro Pracy OHP, Gminne Centrum Informacji),
2. Przeciwdziałanie uzależnieniu świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej,
3. Rozwiązywanie problemu bezrobocia systemowo, czyli z uwzględnieniem pomocy dla rodziny bezrobotnego,
4. Zróżnicowanie form pomocy adresowanych do bezrobotnego zgodnie z zasadą indywidualizacji procesu pomagania,
5. Koordynatorami działań na rzecz bezrobotnych będą pracownicy socjalni,
6. Pozostające w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej środki finansowe na pomoc materialną stanowiąc będą ważny instrument służący kształtowaniu pożądanych postaw i zachowań bezrobotnych podopiecznych.

Działania podejmowane w celu redukcji psychospołecznych skutków bezrobocia.

W zakresie tych działań planowane jest przeznaczenie środków finansowych pozostających w dyspozycji Ośrodka, w pierwszej kolejności na ochronę dzieci przed skutkami bezrobocia rodziców. Priorytetem stanie się więc zapewnienie dzieciom:

- podstawowego wyposażenia do szkoły,
- ciepłego posiłku w szkole,

Pomoc dla bezrobotnych nie może się ograniczyć jedynie do świadczeń finansowych. Konieczne jest także prowadzenie intensywnej pracy socjalnej, której celem będzie kształtowanie u bezrobotnych odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania się do samodzielnego życia w obecnej rzeczywistości. Szczególny nacisk należy położyć na uczenie prowadzenia gospodarstwa domowego w nowej sytuacji, racjonalnego gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi oraz planowanie najbliższej przyszłości własnej rodziny.

Osoby bezrobotne oraz ich rodziny dotyka wiele ograniczeń w zakresie funkcjonowania społecznego. Sytuacja bezrobocia wywołuje także wiele napięć w sferze życia psychicznego jednostki. Rozwiązaniem dla tej części problemów staną się grupowe formy pomocy takie jak grupy samopomocowe, treningi interpersonalne, kursy pomocy bezrobotnemu, spotkania informacyjne, możliwość skorzystania ze sprzętu komputerowego itp. prowadzone przez Klub Pracy PUP, pracowników socjalnych, Młodzieżowe Biuro Pracy OHP i Gminne Centrum Informacji.

Działania z zakresu budowania sieci współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi w obszarze problemu bezrobocia:

1) Działania mające na celu zwiększenie skuteczności funkcji informacyjnej sprawowanej zarówno przez Powiatowy Urząd Pracy jak i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

W ramach tych działań należy rozwinąć banki danych o możliwościach pomocowych oraz doskonalić sposoby docierania z informacjami do zainteresowanych.

Właściwie przekazana informacja oraz wyjaśnienie bezrobotnemu jego sytuacji prawnej, uprawnień oraz warunków uzyskania określonych świadczeń, powoduje redukcję postaw roszczeniowych wśród klientów, daje podstawy do budowania w nich poczucia bezpieczeństwa, a także ułatwia im planowanie swoich działań.

2) Działalność informacyjna na rzecz organizacji pozarządowych.

Informowanie organizacji pozarządowych o możliwościach ubiegania się o dofinansowanie projektów pomocowych na rzecz lokalnej społeczności z różnych źródeł, np. fundacji, funduszy, itp.

5. Podmioty realizacji strategii.

W realizację przedsięwzięć wynikających ze strategii zaangażowane będą następujące instytucje:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rawie Mazowieckiej ,
- Powiatowy Urząd Pracy Rawie Mazowieckiej,
- Młodzieżowe Biuro Pracy OHP,
- Klub Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Skierniewicach

- Gminne Centrum Informacji